

En arbetsmarknad i gungning

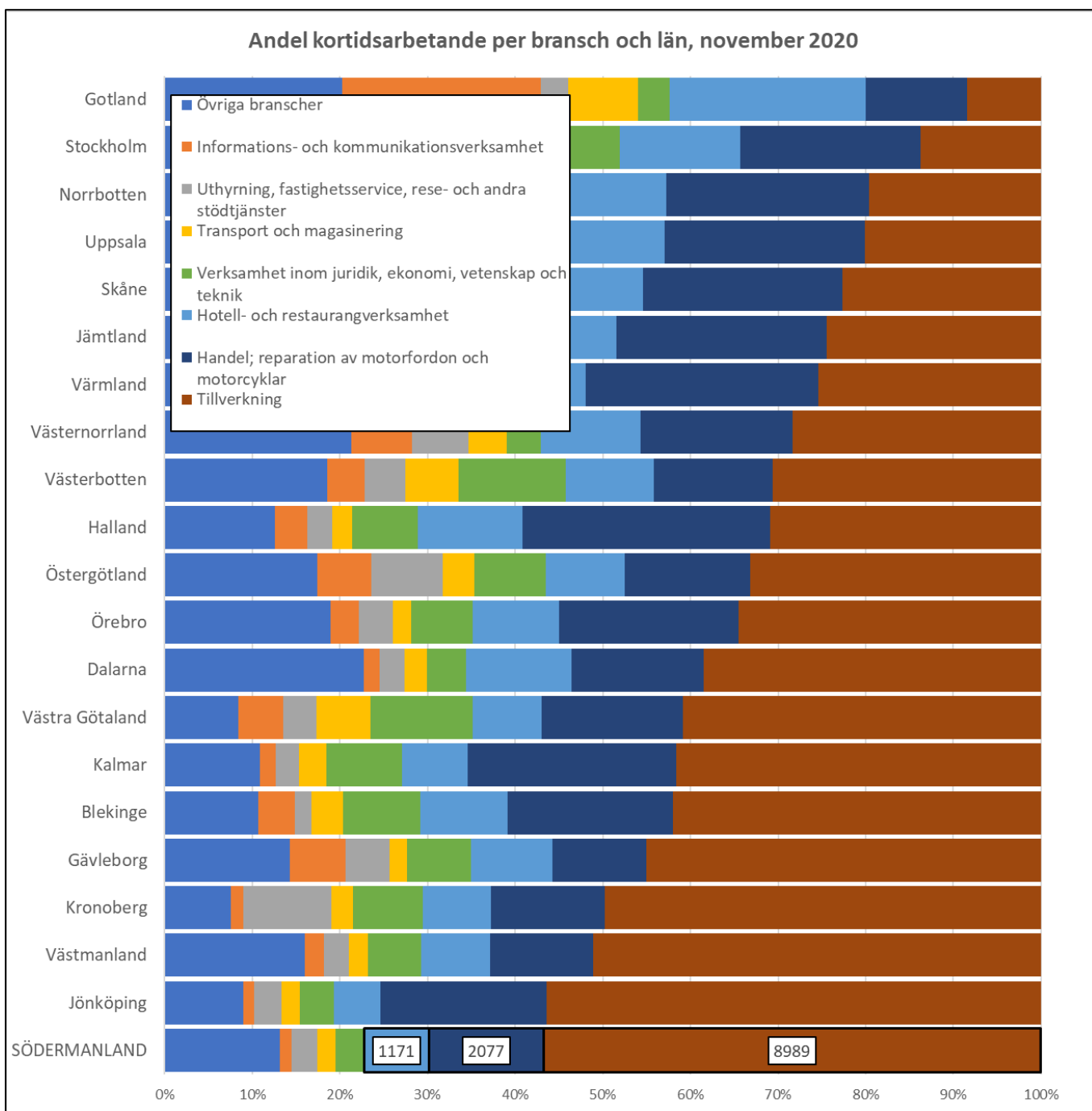
Särskilt utsatta branscher på arbetsmarknaden, individer som står utanför den och vikten av utbildning

Utsatta branscher idag

Sett till antal korttidsarbetande individer sticker tre branscher ut i nästan samtliga 21 län. Tillverkningsindustrin, Handel samt Hotell och restaurang. Eftersom en stor andel av Sörmlands arbetsmarknad finns inom just tillverkningsindustrin så har vi även en stor andel av de korttidsarbetande inom branschen.

Situationen återspeglas även i statistik som rör varsel, konkurser och inskrivna på arbetsförmedlingen per a-kassa. Dessa är dock mer trögrörliga eller svåra att koppla till specifika branscher (speciellt inskrivna per a-kassa), varför antal individer som omfattas av beviljade stöd för korttidsarbete kan anses ge en mer uppdaterad och tolkningsbar bild av läget.

Källa: Tillväxtverket

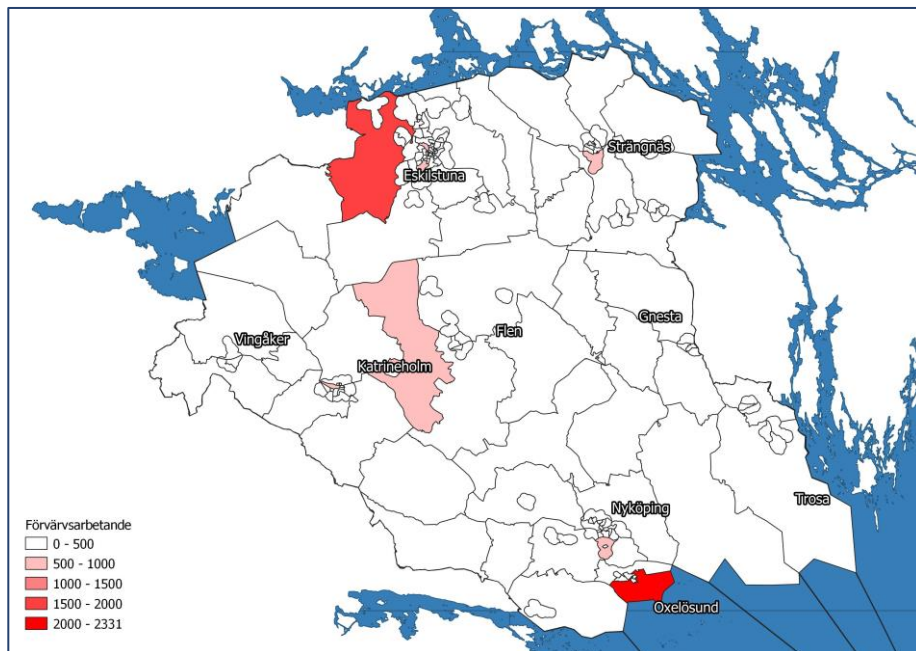
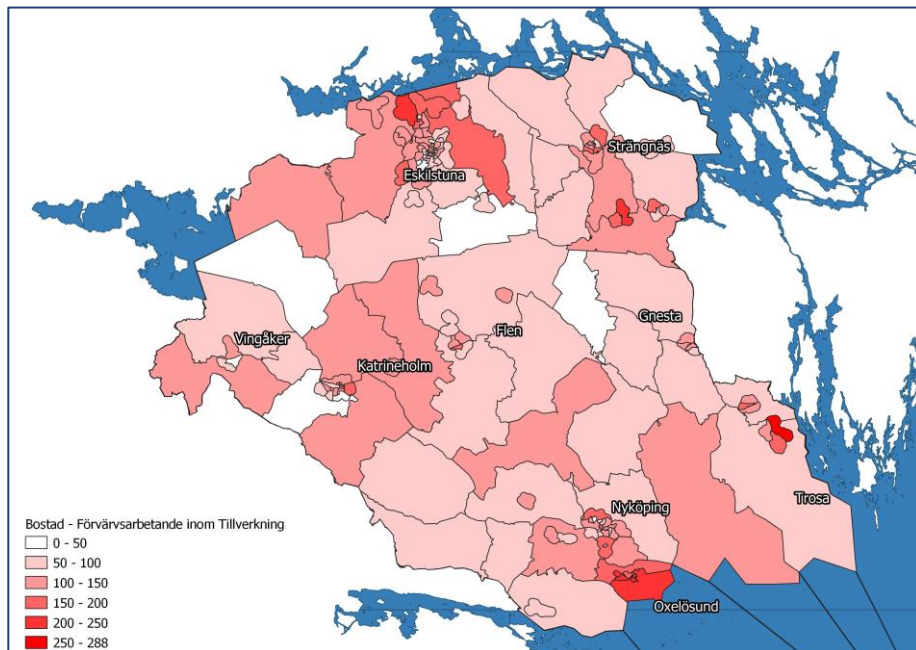
REGION
SÖRMLAND

Tillverkning & geografi

Även om tillverkningsindustrin kan tyckas koncentrerad till ett mindre antal större arbetsplatser (nedre bilden) så är individerna som förvärvsarbetar inom tillverkningsindustrin spridd över geografien (övre bilden).

Det innebär bl.a. att såväl köpkraften som skattebasen kan komma att påverkas på ett sätt som inte speglar den egna kommunens näringslivsstruktur om det utsatta läget blir långvarig.

Notera att bilderna bygger på statistik gällande samtliga förvärvsarbetande inom Tillverkningsindustrin 2018.

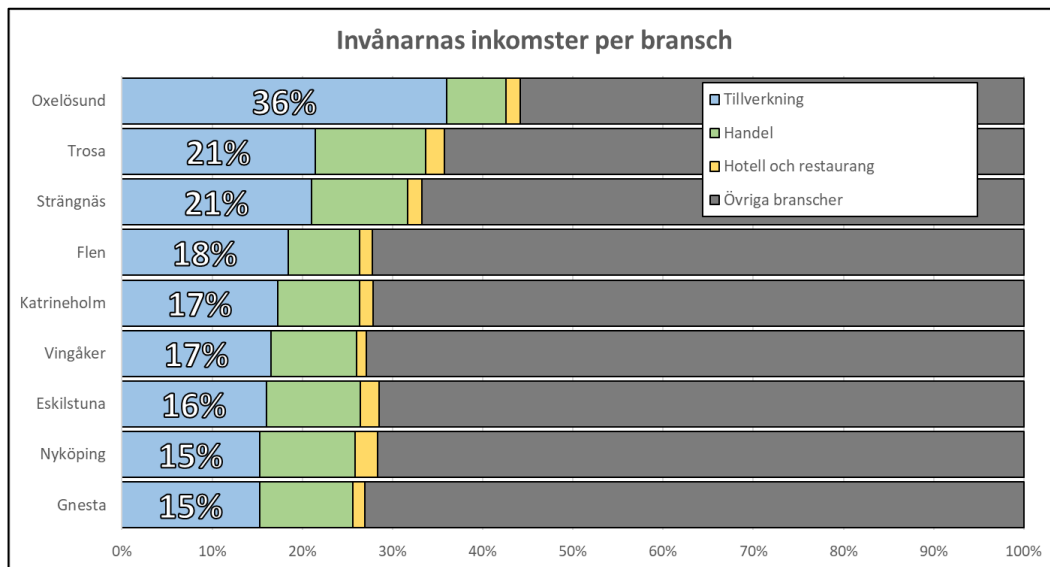
Källa: Sörmlandsdatabasen (SCB), Översigtskartan (Lantmäteriet), egna bearbetningar

REGION
SÖRMLAND

Tillverkning & ekonomi

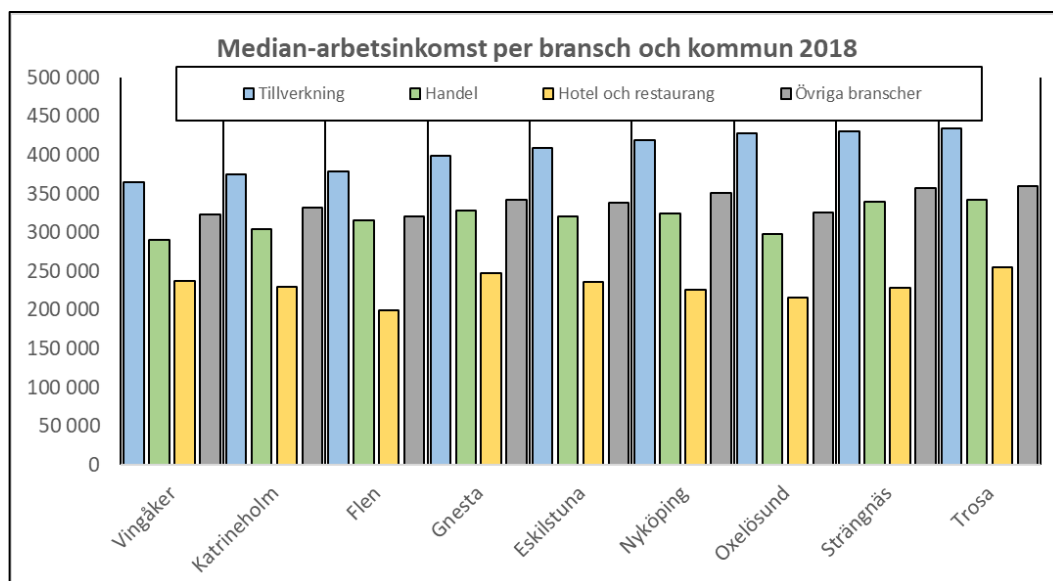
Spridningseffekterna är större än vad arbetsplatsernas placering indikerar men Sörmlands kommuner har olika grader av exponering mot de drabbade branscherna. Speciellt vad gäller Tillverkningsindustri. I Oxelösund motsvarar invånarnas summerade arbetsinkomst från Tillverkningsindustrin omkring 36 procent av de totala arbetsinkomsterna i kommunen medan det i Gnesta och Nyköping uppgick till omkring 15 procent 2018.

Källa: Sörmlandsdatabasen (SCB), egna bearbetningar

Lönenivåer har effekter

Löneskillnaderna mellan branscherna ger en indikation om hur viktiga enskilda arbetstillfällen inom Tillverkningsindustrin är för den lokala ekonomin. Det påverkar inte bara skattebasen och den totala köpkraften bland invånarna. Det är också rimligt att anta att individer inom Tillverkningsindustrin konsumerar tjänster och varor från Handel samt Hotell och restaurang. Det omvända förhållandet är inte lika självklart. Samtidigt är det viktigt att också betona betydelsen av Hotell och restaurang och Handel som mycket viktiga ingångar till arbetsmarknaden.

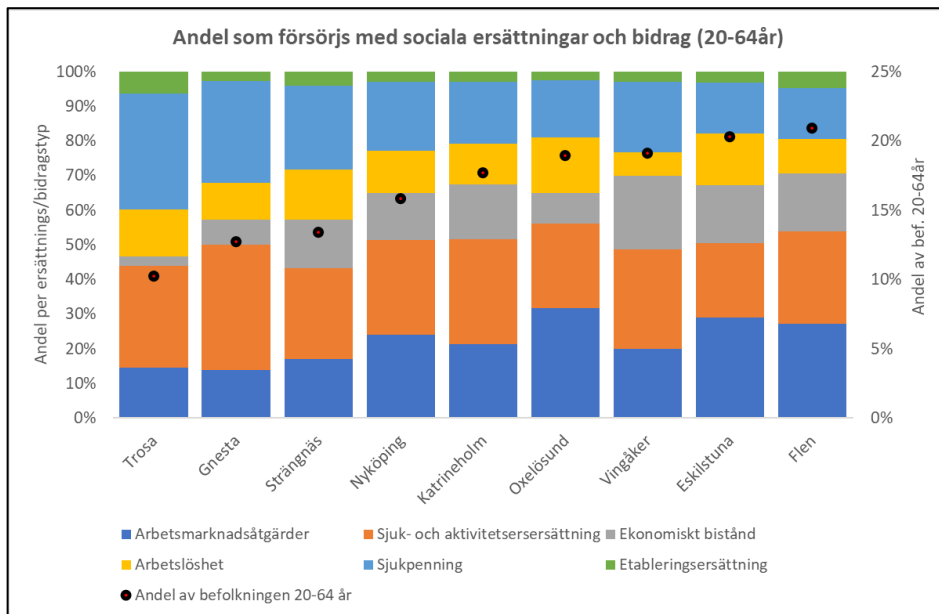

Källa: Sörmlandsdatabasen (SCB), egna bearbetningar

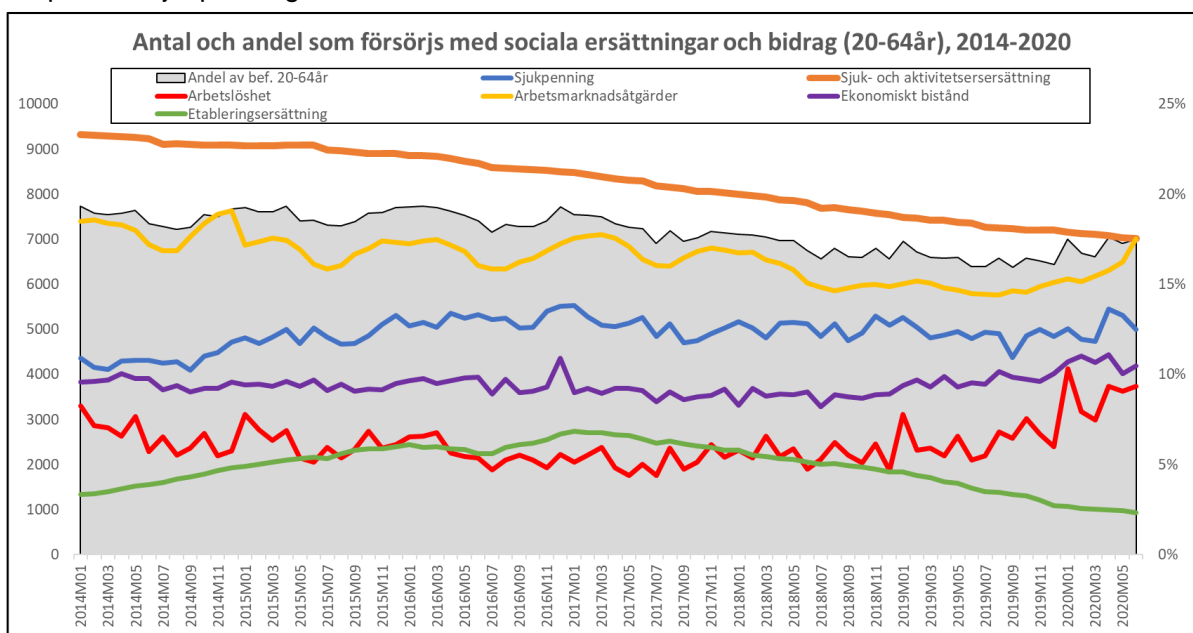
Utanför arbetsmarknaden

Individer som står utanför den reguljära arbetsmarknaden är inte en homogen grupp. De arbetslösa utgör endast en handfull procent av gruppen, vars sammansättning varierar kraftigt mellan Sörmlands kommuner. I Trosa omfattar gruppen endast omkring 10% av befolkningen 20-64 år och består primärt av sjukpenning/sjuk- och aktivitetsersättning. I Flen omfattar gruppen omkring 20 procent av befolkningen och består i högre utsträckning av individer i arbetsmarknadsåtgärder och ekonomiskt bistånd.

Källa: SCB, egna bearbetningar

Den totala andel av befolkningen som försörjs av sociala ersättningar och bidrag är betydligt stabilare över tid än hur stort antal som finns i enskilda system. Mellan januari 2014 och juni 2020 sjönk den totala andelen från omkring 19,3 till 17,5 procent (grå yta i diagrammet nedan). Som figuren nedan visar har antalet individer i respektive system fluktuerat och tycks i viss mån vara kommunicerande kärl. Sjuk- och aktivitetsersättning respektive Sjukpenning verkar t.ex. ha den funktionen relativt varandra.

Källa: SCB, egna bearbetningar

Notera att antalet åsyftar helårs-ekvivalenter, vilket innebär att t.ex. två personer som varit heltidsarbetslösa ett halvår var summeras till en helårsekvivalent.

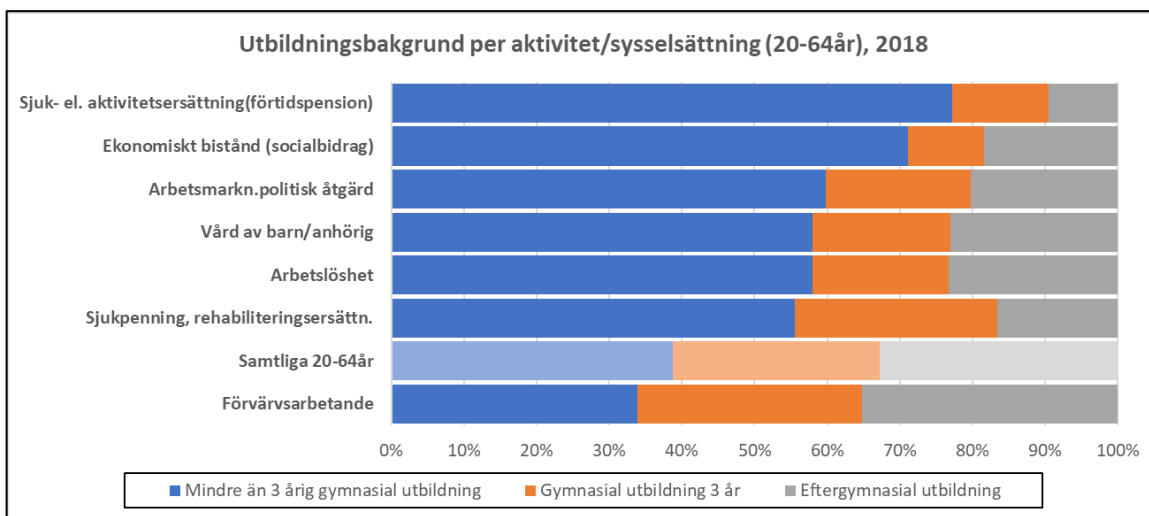
REGION
SÖRMLAND

En sörmländsk utmaning

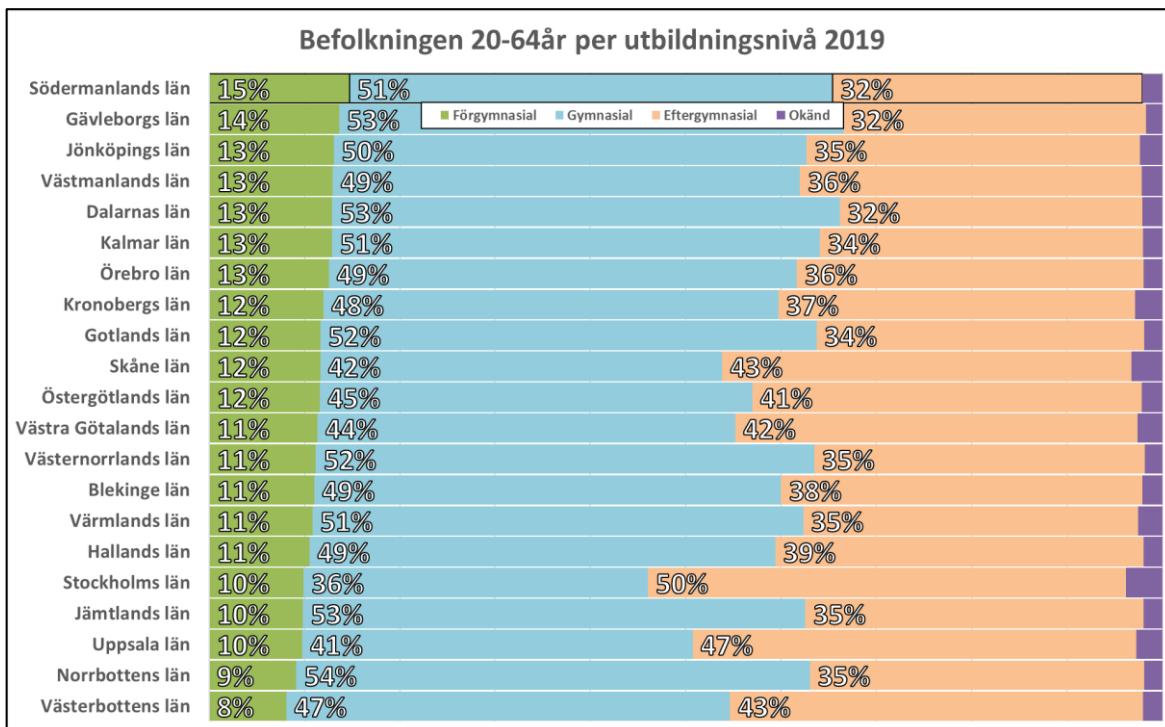
Utbildningsnivåer – Högt och lågt

Flera utmaningar som Sörmlands står inför har förstärkts och förtydligats snarare än försämrats med anledning av det förändrade ekonomiska läget. En hög andel individer i gruppen med förgymnasiala utbildningar och en låg andel individer med längre eftergymnasiala utbildningar skapar problem såväl för individerna att ta sig in på arbetsmarknaden som för arbetsgivare att hitta rätt kompetenser.

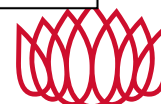
Sett till hela befolkningen 20-64år har Sörmland högst andel individer med förgymnasial utbildningsbakgrund. Kortare utbildningar, och primärt de som är kortare än treårig gymnasieutbildning, är överrepresenterade bland grupper som står utanför arbetsmarknaden. Det kombinerade effekten blir att Sörmland har en stor andel individer utanför arbetsmarknaden jämfört med andra län.

Källa: Sörmlandsdatabasen (SCB), egna bearbetningar

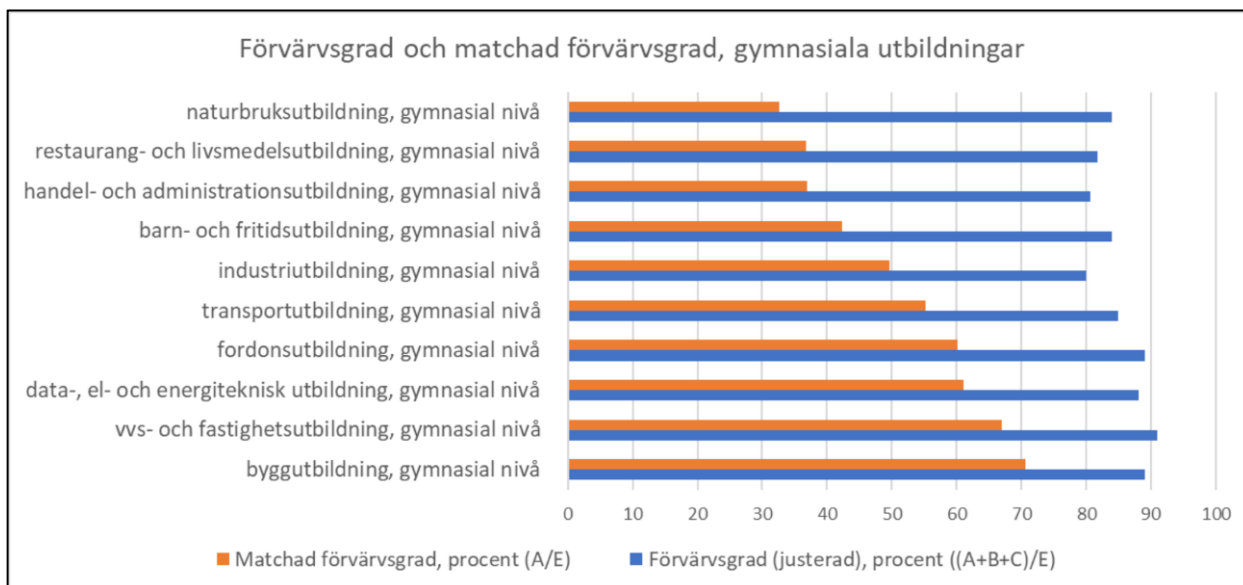

Källa: SCB, egna bearbetningar

Matchning mellan utbildning och yrke – Gymnasialt utbildade

En avklarad gymnasieutbildning tycks sammantaget vara viktigare än själva utbildningens innehåll för att individerna ska komma in på arbetsmarknaden. Ser vi till utbildningsinriktningar bland de med gymnasiala utbildningar så har samtliga grupper en relativt god förvärvsgrad. Även de vars utbildningsbakgrund inte anses optimal för deras yrke.

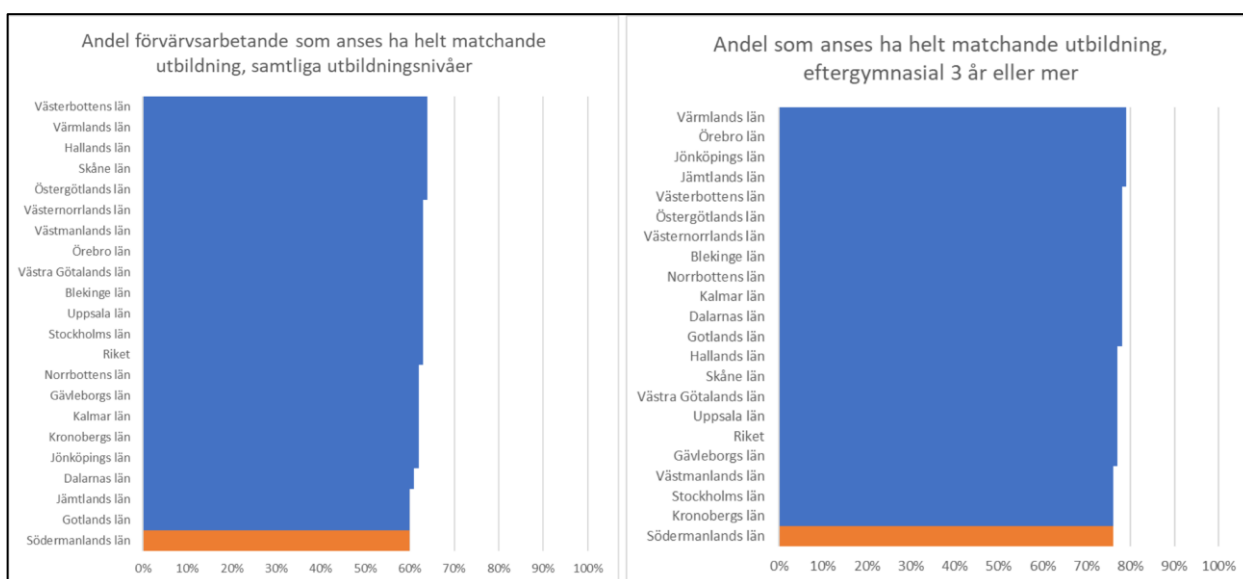

Källa: Regionala Matchningsindikatorer (SCB), egna bearbetningar

Matchning mellan utbildning och yrke – Samtliga och högutbildade

Brist på individer med längre eftergymnasiala utbildningar i Sörmland skapar också problem för arbetsgivare, som får svårt att hitta exakt den kompetens som de eftersöker och tvingas anställa individer med andra längre eftergymnasiala utbildningar än de som anses optimala.

Att den aggregerade gruppen med längre eftergymnasiala utbildningar i Sörmland har lägst matchningsgrad jämfört med samma grupper i övriga 21 län är ett uttryck för den problematiken. Både arbetsgivare och arbetssökande tvingas kompromissa med sina val.

Källa: Regionala Matchningsindikatorer (SCB), egna bearbetningar

Summerande reflektioner

Ett bekymmersamt läge

Sörmland har en stor del av sin arbetsmarknad inom Tillverkningsindustrin. Att ekonomin är mindre diversifierad än många andra län lämnar arbetsmarknaden exponerad mot konjunktursvängningar och de flesta kommuner kommer att påverkas kraftigare än vad den lokala näringslivsstrukturen kan tyckas indikera vid första anblick.

Att även jobb inom service och handels-sektorerna påverkas är också allvarligt för ett län med en generellt låg utbildningsnivå, där den typen av arbetstillfällen utgör viktiga inbrottssteg på arbetsmarknaden. Inbromsningen i de senare delarna av ekonomin behöver inte nödvändigtvis innebära bestående problem då efterfrågan primärt styrs av lokal konsumtion. Men om inbromsningen av ekonomin blir långvarig så kan vi förvänta oss att hushållens konsumtion minskar, oavsett om förhållningsregler kopplat till smittspridningsproblematik kvarstår.

En lösningsorienterad framåtblick

Att individer saknar sysselsättning eller inte till fullo kan nyttja sin utbildning är varken privat- eller samhällsekonomiskt gynnsamt. Det skapar också slitningar i samhället. Såväl mellan individerna som de demokratiskt styrda verksamheter, hos vilka kostnaderna för eventuella misslyckanden ska bokföras.

Att bereda vårt län för framtiden kräver insatser som innehåller både innovativa modeller för inkludering av individer som står långt från arbetsmarknaden och en större lyhördhet hos utbildningsanordnare för arbetsmarknadens framtida behov. En decentraliserad utbildningssektor kräver dock en kritisk nivå av samsyn för att strategiskt kompetensförsörjningsarbete ska kunna möjliggöras. När vi nu står på lågkonjunktrens tröskel behövs tydlighet, både kring vilka kompetenser som efterfrågas på sikt och kring vilket utbud av arbetskraft som finns till förfogande. Mycket vet vi redan, men kunskaperna måste fördjupas och kopplas närmare varandra.

- Vi vet att examen från gymnasiet är avgörande för att individerna ska ta sig in på arbetsmarknaden. Samtidigt klarar bara omkring två tredjedelar av studenterna i Sörmland sin gymnasieexamen inom fyra år.
- Vi vet i stora drag vilka individer och branscher som kan komma att drabbas av det försämrade ekonomiska läget. Vi behöver så snart som möjligt kartlägga såväl gruppens förutsättningar som olika aktörers förmåga och incitament att forma resurseffektiva insatser.
- Vi vet i stora drag vilka kompetenser som efterfrågas över tid, exempelvis utgör här Trafikverkets planeringsunderlag en vägledning i vilka kompetensförsörjningsbehov och behov av utbildningsinsatser de kommande årens stora infrastrukturprojekt kommer att kräva. Vi vet också att Sörmland är en splittrad ekonomisk geografi som behöver stärka funktionella samband. Ostlänken med planerade resecentrum är därför viktiga för regionens tillväxt.

